

Kærlighed og etik - og de to livssyn

Af Erik Bartram Jensen,

formand for Humanistisk Selskab i Viborg

LÆSEBREV: Der er ingen kur mod kærlighed, synger den canadiske sanger Leonard Cohen. Det er en dejlig og forførende sang. Hans påstand er et godt afsæt til en refleksion over begrebet kærlighed. Påstanden dækker fint den erfaring, vi har med kærligheden som for-elskelse og lidenskab, men når det gælder den kærlighed, vi har - og kan gives i form af medmenneskelig hjælp og omsorg, så er jeg ikke enig i påstanden.

Denne form kan godt op-høre eller reduceres, og den kur, der er årsag til det, er opvækst og liv i miljø-

er uden denne kærlighed. Kærlighed er altså også noget, der skal læres og erfarer, som det dejlige den er, for at vi får lyst og evne til at kopiere den som mennesker senere i livet.

Den form for kærlighed skal have nogle betingelser for at kunne udfolde sig, og den kan dræbes af ondskab, ligegyldighed m.m. - og af mangel på kopierbare eksempler. Man kender fra psykiatrien eksempler på mennesker, der aldrig har fået denne evne til empati og kærlighed til medmenesket indbygget.

Men når den er blevet indbygget, skal der heldigvis meget til at fjerne eller reducere den. På trods af talrige skuf-

felser vil den altid forsøge at komme igen, og det er interessant.

Hvorfor er den så stærk? Dette spørgsmål kan besvares ud fra to livssyn:

Det religiøse vil forklare det overnaturligt med, at en gud har skabt os sådan og fornyer den evne, hvis vi tror på det. Det humanistiske syn vil give en naturlig forklaring på kærligheden og henviser til vores evolution, der har lært os, at skal vi overleve som art, så må vi drage omsorg for hinanden. Tænk bare på det hjælpefulde spædbarn, der hurtig vil dø uden denne omsorg. Erfaringen med dette er nedarvet i vores gener og virker uden, vi er bevidste om det.

Lidt provokerende kan man sige, at vi er programmeret til næstekærlighed.

Hertil kommer, at mennesket ikke kun er natur, men også kultur, og i denne har vi skabt tænkning og regler for adfærd, og det er etikken. Den indlæres under opdragelsen og af traditioner og institutioner i vores socialisering til samfundet og kulturen. For humanisten er etikken ikke indstiftet af en gud, men skabes af mennesker ud fra deres erfaringer og ønsker om at overleve bedst og flest muligt.

De kristne har i de senere år haft succes med at markedsføre den religiøse filosofi Løgstrup, som har nogle fine iagttagelser af sponta-

ne livsyttringer så som tilid, barmhjertighed og talens åbenhed.

Det er da herlige evner, vi har som mennesker, men hvorfor skal de kun forklares og fortolkes som et bevis på en guds skaberkraft? Jo, fordi det er en argumentation, der virker besnærende og sælger billetter til folkekirken.

Som det fremgår af det tidligere anførte, finder humanister forklaringen på disse fænomener i naturen og kulturen - uden overtro og mystik. Men det betyder ikke, at vi ikke kan undre os og fascinere af disse fænomener. Og især glædes ved dem, fordi de skaber håb for humaniteten.

Mon ikke jeg nu har fået

besvaret sognepræst, N.P. Jacobsens spørgsmål til mig den 15. april?

Jeg kan i øvrigt anbefale ham (og andre) at læse bogen »Kunsten at elske« af Erich Fromm, som i denne beskriver og analyserer tværfagligt de forskellige former for kærlighed - også kærlighed til Gud. Han var en stor humanistisk tænker, der inddrog Darwin, Marx, Freud og Sartre i sin tænkning, men havde også et stort kendskab til de forskellige religioner.

Til sidst vil jeg gerne stille N.P. J. et par spørgsmål: Er der et helvede efter døden? Hvorfor er der tilfældig lidelse til i verden?